

Değişim Sürecinde Türkiye’de Organize Suçluluk Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma

Muhammet FIRAT

Ar. Gör., Fırat Üniversitesi İnsani İlimler ve Sos. Bil. Fak .
muhammetfirat@hotmail.com

Öz

Bu çalışma, Türkiye’de değişim süreciyle ilintili olarak organize suçların ortaya çıkışını, köklerini, yapı ve faaliyetlerini sosyolojik olarak incelemektedir. Ülkemizde organize suçların ortaya çıkmasında ve yaygınlaşmasında; ekonomik yapılarındaki istikrarsızlık, yüksek enflasyon, ülke yönetiminde kısa süreli siyasi otorite boşlukları, çıkarılan yasaların yeterince uygulanmaması, bürokratik ve siyasal alandaki kollarıcı unsurların varlığı, yıllardır süren terör, artan kentsel gerilim ve liberalleşme eğilimleri gibi çok sayıda faktör önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmada, özellikle 1980’li yıllardan başlayarak ve 90’li yıllarda daha da hızlanarak gelişen siyasal ve ekonomik gelişmelerin, organize suç örgütlerinin yaygınlaşmasında ve farklı boyutlar kazanmasında ki etkisi ele alınmıştır. 2000’li yıllardan sonra ülkemizdeki organize suç yapıları ciddi bir şekilde dönüşüme uğramıştır. Bu organizasyonlar son dönemlerde özellikle modern işletme mantığı ile daha profesyonel bir nitelik kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Organize Suçluluk, Suç, Mafya, Değişim, Türkiye.

A Sociological Reading on Organised Criminality in Turkey in the Transformation Process

Abstract

This study, in general, organized crime, the manifestation of the manner of leaving the extant definition efforts in Turkey change process linked to organized crime, the emergence of the roots, structure and activities of the sociologically investigates. In our country, organized crime in the emergence and spreading of economic structures in the instability, high inflation, countries in the management of short-term political authority, blanks, issued laws enough not apply, bureaucratic and political area kohlrabi the presence of, the years of terror, healing, growing urban tensions and liberal tendency such as the many factors an important role. In this study, especially in the 1980s began, and 90 years in the faster the growing political and economic developments, organized crime groups promoting healing and the different dimensions contributed to. After years of the 2000s, organized crime in our country has undergone a serious transformation.

Key Words: Organized Crime, Crime, Mafia, Change, Turkey.

1. Giriş

Küreselleşme süreciyle birlikte ortaya çıkan hızlı değişim süreci, şüphesiz suçun tüm dünyada organize, sınır aşan ve yeni formlarda işlenmesine neden olmuştur/maktadır. Bu açıdan ülkemizde yakın tarihe kadar işlenen suçların tamamına yakını bireysel olarak işlenirken, son yıllarda neredeyse tüm suçlar bir grup, oluşum veya organizasyon tarafından işlenmeye başlanmıştır.

Yine ülkemizde son dönemlerde hem ekonomik, hem sosyal hem de siyasal alanda hızlı bir dönüşümün yaşandığı ve buna paralel olarak Türkiye’de organize suçların etkinliğini arttırdığı gerçeği, organize suç yapısını anlamada, değişim olgusunun ne denli önemli olduğuna işaret etmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde toplumların yaşadıkları değişim ve dönüşüm toplumların yeni bir aşamaya geçiş yaptıkları şeklinde yorumlanmaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki siyasal, ekonomik ve sosyal alanda ortaya çıkan bu gelişmeler, ülkemizde de radikal dönüşümlere neden olmuştur.

Organize suç olgusu; sosyolojik, siyasal, ekonomik, psikolojik ve hukuki boyutları olan bir fenomen olarak ortaya çıkmakta, yerel ve küresel toplumun bütününe ilgilendiren bir niteliğe bürünmektedir. Kriminolojik açıdan değerlendirildiğinde de, diğer suç türlerinden çok daha karmaşık ve çözülmesi güç bir yapılanma ve nedensellik içermektedir (Beşe, 2001: 23). Bu nedenle organize suça tarihsel ve bağlamsal perspektiften bakmak, organize suçun karmaşık yapısını ve kısıtlı tanımlamalarını anlamada işlevsel görülmektedir. Zira organize suçun temellendiği büyük sosyal güçler; devletin zayıflığından ekonominin işlevsizleştirilmesine, gelişen iletişim ve ulaşım imkânlarından, küreselleşme ve kazancın cazibesine ve örgütlenmenin gücüne kadar çeşitli olabilmektedir (Shaw, 2008: 30).

Organize suçların ortaya çıkışı ve zaman içerisindeki gelişimine bakıldığında, oldukça eski bir tarihsel kökene sahip olduğu görülmektedir. Günlük hayatta sıklıkla duyduğumuz “organize suç” terimi ilk kez 1920’li yıllarda ABD’de kullanılmıştır. 1960’lı yıllarla birlikte ise “mafya” ve “organize suç örgütleri” terimleri eşanlamlı iki kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 34-67).

Bu açıdan organize suç, kavram olarak yeni olmakla birlikte, olgu olarak çok eskilere dayanmaktadır. Günümüzde yol açtığı maddi ve sosyal zararlar bakımından ciddi bir tehdit olarak algılanan bu suç türü, birçok ülkede bir yaşam biçimi ve sosyal bir doku olarak kaynağını derin sosyolojik unsurlardan almaktadır. Organize suç gruplarının giderek artan sınır ötesi faaliyetleri, bu grupların yasal ekonomik ve siyasi kurumları olumsuz yönde etkileme ve yıpratma kapasitesine ulaşmaları, organize suçu anlamaya yönelik çabaları günümüzde hiç olmadığı kadar önemli hale getirmiştir.

1970'li yılların başlangıcından beri dünyada suç kovuşturmasıyla yetkili makamlar, o zamana kadar anlamı ve kapsamı tam olarak bilinmeyen bir suçluluk türüyle mücadele hakkında yeni araştırma ve arayışlara yönelmişlerdir. Bu suçluluğun failleri, suç işleme metotlarını sürekli geliştirmekte ve böylece bu konudaki polis kovuşturmasından rahatlıkla kurtulabilmektedirler. Çok gelişmiş bir profesyonellik ve ticarileştirme yoluyla işlenen bu suçlar, organize suçluluk olarak adlandırılmaktadır. Bu tür suçların işlenmesine katılanlar, legal bir görüntü arkasında, serbest piyasa ekonomisinin imkânlarından yasalara uygun davranan işadamları gibi yararlanabilmektedirler.

1980 ve 1990'lı yıllarda özellikle bilgisayarın yayılması, telekomünikasyon ve dijital teknolojilerinin gelişmesiyle, enformasyonun hızı ve miktarı artırılmıştır. Bu anlamıyla teknolojinin demokratikleşmesi, üretimin küreselleştirmesi anlamına gelmiştir. Şüphesiz bu durum, dünyayı arz ve talebin küresel boyutlarda ele alındığı küresel bir pazar haline getirmekle kalmamış, aynı zamanda yasadışı piyasaların da sınır aşan bir şekilde oluşturabilmesini de mümkün kılmıştır.

2000'li yıllara gelindiğinde ise, organize suç örgütleri çek senet tahsilâtı, devlet ihaleleri, kiralık suç, hırsızlık, mal pazarlama, zorla senet imzalatma, kasa hırsızlığı, oto hırsızlığı, fuhuş, göçmen kaçakçılığı, işçi simsarlığı ve kara para aklama gibi alanlarda faaliyet göstermeye başlamıştır. Son zamanlarda ise, organize suç örgütleri legal yapılanmaya yönelmiş olup, daha çok üst konuma sahip olanlar içerisinde çevre edinme arayışı içerisine girmektedirler. Diğer bir ifade ile özellikle toplumda önemli konuma sahip kişilere nüfuz etme gayreti içerisine girerek bu kişilerin güç ve prestijlerinden faydalanma amacı gütmektedirler.

Son olarak bu çalışmada, organize suçluluk gerek kavramsal açıdan gerekse suç örgütleri açısından değişen sosyal, siyasal ve ekonomik konjonktüre paralel olarak ülkemizdeki organize suçluluğun faaliyet alanları ve yeniden yapılanma şekilleri ve Türkiye'deki değişim sürecinden ve dinamiklerinden organize suçluluğun nasıl etkilendiği gibi konular irdelenmeye çalışılacaktır.

2. Kavramsal ve Kuramsal Açıdan Organize Suçluluğu Anlamak

Organize suç olgusu kriminolojik açıdan diğer suç türlerinden daha karmaşık bir görünüm sergilemekle birlikte, çok boyutlu özellikleri ile kesin bir tanımla tanımlanması da şimdiye kadar mümkün olmamıştır. Bu nedenle "organize suç" olgusunun çok boyutlu niteliği ve farklı tanımlama çabaları, konuyu son zamanlarda kriminoloji biliminin en ilgi çekici alanlarından birisi haline getirmiştir.

Giddens'a göre (Giddens, 2005: 231) organize suç, geleneksel işlerin pek çok özelliğini taşıyan, ancak illegal nitelikteki etkinlik biçimlerine göndermede

bulunmaktadır. Organize suçluluk, başka etkinliklerin yanı sıra kaçakçılık, yasadışı kumar oynatmak, uyuşturucu ticareti, fahişelik, büyük ölçekli hırsızlık ve koruma için haraç almak gibi etkinlikleri kapsamaktadır. Genellikle faaliyetlerini sürdürmek için şiddet ya da şiddet tehdidi kullanırlar ve bu suç türü farklı ülkelerde kültürel bakımdan özgül biçimlerde gelişmiş olsa da kapsam bakımından giderek ulus aşırı bir nitelik kazanmıştır.

Geleri’ye göre organize suç, “iki veya daha fazla kişinin gizlice bir araya gelerek işbirliği yapmak suretiyle devamlı bir şekilde kazanç sağlamak amacıyla suçların işlenmesidir” (Geleri, 2003: 25).

David Southwell organize suç “yasa dışı faaliyetleri ilerletmek için bir araya gelen suç grubu” olarak tanımlamaktadır (Southwell, 2009: 6).

Dünyada ise organize suçun tanımlanması bakımından bu alanda en fazla kabul görmüş ve üzerinde uzlaşmaya varılmış olan Abadinsky’nin tanımlanması esas alınmıştır. Abadinsky’e göre organize suç şöyle tanımlanmaktadır: “Organize suçlar; legal ve illegal yöntemlerle para ve gücü ele geçirmek amacıyla, en az üç seviyeli (rütbeli) hiyerarşik bir yapı sergileyen ve belirli bir grup hiyerarşik disiplininde hareket eden ancak ideolojik amaçlı olmayan kişilerin yapmış olduğu eylemlere denir” (Abadinsky, 1997: 6-8; KOMDB 2006 Raporu, 2007: 112). Organize suçluluk geniş kapsamlı suçların örgütlü olarak belirli bir plana göre, birçok kişi tarafından, uzun veya belirsiz bir süreyle, mesleki veya ticari benzeri yasal yapıların kullanılması veya zor ya da tehditkâr araçların kullanılması ya da siyaset, basın, kamu yönetimi, yargı ve ekonomi üzerinde etkide bulunulması suretiyle, yasa dışı kazanç ve güç elde edilmesidir (Woodiwiss, 1993: 11).

Bu tanımların hepsi irdelenecek olunursa; organize suç zamana, mekâna, politik çevreye ve bunun gibi organize suçun yapısı ve içeriğine etki eden faktörlere göre şekillenmektedir.

Organize suça ilişkin yapılan tanımlara bakıldığında, organize suçun ekonomik şartlarla da doğrudan ilişkili olduğu hususu ortak bir vurgu olarak öne çıktığı dikkat çekmektedir. Ancak sosyo-psikolojik bir fenomen olan organize suç olgusunun sosyo-politik kimliği de unutulmamalıdır. Öyle ki, bu suçları irdelerken suçu ortaya çıkaran sosyolojik, tarihsel ve siyasal nedenlerin; toplumsal yapı, sosyal tarih ve tarihsel süreçlerin; ekonomik, hukuki ve siyasal sistemin kusurları ile yozlaşma unsurlarının; demokrasinin işleyişindeki olumsuzlukların önemli bir yeri olduğu görülmektedir (Beşe, 2001: 23- 24).

Sosyolojik, siyasal, ekonomik, psikolojik ve hukuki boyutları olan organize suçlar, suç türleri içerisinde en karmaşık, en geniş boyutlu ve aynı zamanda en az bilinen konulardandır. Sonuç olarak, illegal mal ve hizmetlerin

sağlanmasına odaklanan açıklamalar ile suç grubunu ön planda tutan yaklaşımların birbirinden ayrılan bakış açıları, organize suç tanımlarında da göze çarpmaktadır.

Finckenaue ise, organize suçun ve suç organizasyonun (örgütünün) ne olduğu ile ilgili bir çerçeve sunmuştur. Bu çerçevede verilen özelliklerin mevcudiyeti, organize suçluluğun olduğuna işaret etmektedir. Bunlar:

- İdeoloji (ya da olmaması),
- Yapı / Organize Hiyerarşi,
- Süreklilik,
- Şiddet,
- Kısıtlı Üyelik,
- İlegal Girişimler,
- Yasal İşlere Girme,
- Rüşvet, olarak belirtilmiştir (Finckenaue, 2005: 65).

Tüm bu yapılan tanımlardan yola çıkarak organize suç; barış ve sükunu, demokrasiyi, hukuk devleti ilkesi gereklerini esaslı bir biçimde tehdit eden ve mutlaka mücadele edilmesi gereken bir fenomen olarak tanımlayabiliriz. Tanımlar arasındaki farklılık ne olursa olsun, organize suçlar, genelde köklü toplumsal, siyasal değişikliklerden kaynaklanan çelişki, karmaşa ve çatışma dönemlerinde ortaya çıkmaktadır (Dinçkol, 2002: 103).

3. Organize Suç/luluk: Kuramsal Perspektif

Son zamanlarda organize suç üzerine birçok teori geliştirilmiş ve bunlardan seçkin olanları organize suçluluğu açıklamada yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Steffensmeier ve Martens, 2001: 2932). Bunlardan organize suçluluğu anlamaya çalışan ve en çok kullanılan teorilerden biri sosyal ağ teoridir. Bu teoriye göre, organize suçun ortak paydası insan ilişkileridir. Özellikle yasadışı mal ve hizmetlerin sağlanması için sosyal ağların oluşturulmasında, bu mal ve hizmetleri tüketen ya da temin edenlerin korunması, denetimi ve para alışverişinde meydana çıkan insani ilişkiler, organize suçun sosyal sistemini açıklamaktadır. Bu yaklaşımın önde gelen savunucularından Stanley Wasserman ve Katherina Faust, buradaki sosyal ağları "farklı aktörler arasındaki bağlantı şekillerini kapsayan, bir grubun ya da daha geniş sosyal bir sistemin birbiriyle ilişkili yapısı" olarak tanımlamıştır (Ersoy, 2006: 225-226).

Organize suçluluğu anlamada Cressey'in bürokratik modeli (Cosa Nostra Modeli) oldukça işlevsel bir teoridir. Bürokratik modelde, otorite veya güç tıpkı hükümetlerdeki bürokrasi olarak organize suç gruplarında mevcuttur, organize halinde yasadışı aktiviteler yüksek öğrenimli kişiler tarafından

yönetilir. Yasadışı malların akışı organize suç gruplarının beslendikleri en büyük nimettir. İlegal aktivitelerin sürekliliği ve sekteye uğramaması için hiyerarşinin mükemmel olması şarttır (Steffensmeier ve Martens, 2001: 2932).

Organize suçluluğu anlamada önemli bir teori olan Albinin patron-müşteri modeline göre, organize suç gruplarını toplum içinde basit sosyal organizasyona veya sosyal değişim ağına benzemektedir (Abadinsky, 1997: 8). Bu teori suç organizasyonlarının, stratejik noktalardaki kişilerle bağlantılarının bulunduğunu ve örgütün, özel ve kamu sektörlerle ilişkilerini, kurmuş oldukları paravan şirketler aracılığıyla sağlandığını ileri sürmektedir. Örgüt kendileri için kritik yerlere atadıkları kişileri kolaylaştırıcılar olarak tanımlamaktadır. Ayrıca bu suçlu ağı ve faaliyetleri içinde yer alan kişiler, örgütün bir parçası olarak görülmezler. Bu kişilerin örgütle ilişkileri bu suçlu ağna katılan kişiler noktasında değişmektedir.

Organize suçluluğu anlamada başka bir teori Smith’in girişim modeli olarak ele alınmaktadır. Smith’in bu teorisi; örgütlü suçun, normal ticaret faaliyetlerinin yasadışı piyasadaki bir uzantısından ibaret olduğunu iddia etmektedir. Yani örgütlü suç, yasal pazar içindeki girişimciliği tanımlayan, pazar payını genişletme mantığından beslenmektedir (Baltacı, 2004: 66). Özetlemek gerekirse örgütlü suç, bu teorinin ileri sürdüğü şekliyle, yasadışı devam eden girişim faaliyetleri olarak adlandırılabilir. Yani yasal (legal) yapılan ticaret önemli sayıda müşterileri hizmetsiz bırakmış ve bunun sonucu olarak yasal olmayan (illegal); uyuşturucu kaçakçılığı, tefecilik vb. suç faaliyetleri ortaya çıkmıştır.

Organize suç akrabalık ilişkileri üzerinden açıklayan Ianni’nin akrabalık modeline göre, örgütlü suçun, modern demokratik değerlerle yapacak bir şeyi olmayan, güç ve kültürel değerlerle örgütlenen geleneksel bir yapıdan başka bir şey olmadığını ileri sürmektedir. Ianni bu tür suçların en iyi, akrabalık veya etnik bağların incelenmesiyle açıklanabileceğini iddia etmektedir. Örgütlü suç gruplarının resmi olmadığını ve mafya teorisi tarafından da belirtilen: “bütün sosyal sistemler gibi, ne işleyişlerinden farklı ne de mevcut kadrolarından bağımsız bir yapıları vardır” ilkesini savunmaktadır. (Baltacı, 2004: 67).

Organize suçluluğu anlamada önemli bir diğer teori Chambliss’in suç ağı modeli olarak ele alınabilir. Chambliss bu teoride, örgütlü suçların merkezî bir kontrol sistemi olmayan, toplumun ekonomik, politik ve sosyal gereksinimlerine yüksek derecede uyumlu, değişken üyeleri ile birlikte birbirine çok benzeyen suç örgütleri olduğunu savunur (Baltacı, 2004: 67-68). Günümüzde uluslararası uyuşturucu kartelleri başta olmak üzere insan kaçakçılığı, silah mühimmat kaçakçılığı gibi çok sayıda bireyle yürütülen örgütlü suçlar buna örnek gösterilebilir. Çünkü bu tür kaçakçı kartellerinin gerek yerli, gerekse yabancı gümrük faaliyetleri için;

işadamları, kanun koyucular ve hükümet görevlileri olmadan yapılması mümkün olmayan faaliyetlerdir.

Tüm teorilerin genelde iki temel alana odaklandıkları görülmektedir. Birincisi, kriminal yapıların kimlerden oluştuğuna ve hangi yapısal özelliklere sahip olduğuna bakarak, organize suçluluğu açıklamaya çalışan yaklaşımlar iken, diğeri organize suçluluğu, daha çok faaliyet ve girişimler bazında inceleyen yaklaşımlardır.

4. Türkiye’de Organize Suçluluğun Tarihsel Gelişimi:

Türkiye’de organize suç olgusunun dönemsel özelliklerini, o günlerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve konjonktürel şartlarıyla birlikte ve aynı paralellikte düşünmek gerekir. Bu nedenle, ülkemizdeki organize suçluluğun tarihsel gelişimini, dönemler halinde ve her dönemin kendi karakteristiğini ortaya koyarak açıklamak (Beşe, 2005: 190) organize suçluluğun yapısal, sosyal, ekonomik ve politik yönlerinin daha kolay anlaşılmasında etkili olacaktır. Ülkenin siyasal, sosyo ekonomik, kurumsal özelliklerinden yola çıkarak bu suç yapısının hangi dönemlerde artıp azaldığı konusundaki tespitler ve bu suçluluğa karşı alınacak tedbirleri de belirleyecektir.

Türkiye’de organize suçun tarihine bakıldığı zaman bu yapı kendisini Osmanlı ve Cumhuriyetin ilk yıllarındaki sokak kabadayılarının 1960’lı yıllardan sonra örgütlenmeleri, 1970’li yıllarda ise gerek terörizmin gelişmesi sonucu silah ve benzeri gereksinimleri karşılaması gerekse ekonominin kapalı yapısının oluşturduğu karaborsa rantının büyümesi ile bu tür suçluluk, iyice kendisini göstermiştir (Aytaç ve Bal, 1999: 122).

Bovenkerk ve Yeşilgöz’e göre, Türkiye’de organize suçların ortaya çıkışı çok eskilere uzanmaktadır(2000: 28-29). Bu bağlamda Türkiye’de organize suçların tarihi söz konusu olduğunda Osmanlı İmparatorluğu dönemine geri dönerek isyancıları ve başkaldıranları tanımak gerekir. Oralardan başlayarak geliştirilen kültürel kodlar, günümüz mafyasının pratiğinde görülebilir. Ülkede zaman zaman meydana gelen isyanlar otorite boşluklarının en önemli sebeplerindendir (Beşe, 2003: 96).

Bu kapsamda 1950’li yıllar Türkiye’nin her açıdan değişmeye başladığı yıllar olarak ele alınabilir. Zira uluslararası ilişkiler yeni bir boyut alıyor, Türkiye, 2.Dünya Savaşı sonrası ABD’nin başını çektiği batı bloğuna entegre oluyordu. Bir taraftan demokrasiyi kurumlaştırmaya çalışırken diğeri bir taraftan çok önemli ekonomik ve sosyal değişimler yaşıyordu. Bunun en temel göstergelerinden birisi de “kırdan kente göç” diye tanımlanan olguydu. Kırdan kente göç, sessiz ve derinden tüm kentsel dokuyu değiştirirken kentin yer altı yaşamını, kriminal geleneklerin hatta kadrolarını da değiştirecekti. Bu açıdan modern Türk mafyası için bir başlangıç tarihi sayılabilecek 1950’li yıllar, günümüz organize suç

örgütlerini anlamada bir model olarak değerlendirilebilir (Kaya, 2001; Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000).

1970’li yıllarda ise bir grup mal zor bulunurken, bir grup malı bulmak neredeyse mümkün değildi. Karaborsa mallardan elde edilen yüksek gelir, organize suç örgütlerinin faaliyetlerini ve faaliyet alanlarını cazip hale getirmiştir (Şenol, 2007: 212).

1980’li yılların başından itibaren ise ihracata verilen teşvikler sayesinde, yurtdışındaki kara para kaynaklı dövizler ihracat kazancı gibi gösterilerek Türkiye’ye getirilmiştir. Bu arada silah kaçakçılığı 1980 müdahalesinden sonra yerini altın kaçakçılığına bırakmıştır. Diğer taraftan, özellikle 1980’li yıllardan itibaren başta İstanbul olmak üzere, Ankara, İzmir, Mersin ve Bursa gibi büyük illere bir göç furyası yaşanmıştır. Doğal olarak daha çok aynı etnik veya bölgesel kökene sahip olan insanlar arasında gruplaşmalar oluşmuştur (Yılmaz, 1998: 75). 1980’li yılların ortasına gelindiğinde ülkedeki ekonomik kriz nedeniyle birçok işadınının borçlarını ödeyemez duruma düşmesiyle birlikte yasal yollardan tahsil edilmesi çok zaman alan alacaklarını bir an elde edebilmek için organize suç örgütleri devreye girmeye başlamıştır. Organize suç örgütleri, 1980’li yıllardan strateji ve yöntem değiştirmeye başlamıştır. Özellikle ekonomide alınan kararlar ile ithalatın serbest hale getirilmesi Türkiye’deki karaborsa düzenine ve buna bağlı olarak mafya hareketlerine önemli darbe vurduğu ifade edilebilir (Bal, 2000: 51).

Öte yandan liberal demokrasiye geçişle ekonomik anlamda özelleştirmelerin ortaya çıkması ve çeşitli haklardaki özgürlüklerin artması organize suç örgütlerinin dikkatini çekmiş ve bazı boşlukları fırsat bilerek bir yapılanma süreci içine girmiştir (Kaya, 2001: 398).

Bugün artık toplumun her hücrelerinde ve köşesine yayılan organize suç olgusu, siyasileri de içine alacak şekilde gelişmiş ve ülke gelirlerinin yaklaşık üçte birinin organize suç kaynaklı, kayıt-dışı gelirler olduğu bir duruma gelmiştir. (Akar, 2008: 419).

Yani sonuçta organize suçlar, günümüzde yüzyıl öncesine kıyasla çok farklı şekillere bürünmekte ve yapılanma şekillerini çağa uygun şekilde yeniden düzenlemektedir. Bu durum örgütlü suçlar kavramına sürekli yeni tanımlamalar getirilmesini gerektirmektedir (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 130). Öte yandan, suç organizasyonları, günümüzde adeta girişimciler gibi hareket etmekte ve iş âleminin aynadaki bir yansıması gibi, çeşitli yasa dışı piyasalar içinde faaliyet göstermektedir. Hedef, her zaman ve her yerde öncelikle kolay maddi ve finansal kazanç elde etmektir (Güvel, 2004: 23). Organize suçlarla mücadele eden birimler, bu tür yapılanmaların yapısını çözmeye çalışırken diğer yandan suç örgütleri kendini tamamen yenileyip, yapılarını değiştirebiliyorlar. Bu sorunsal bu tür suçlarla mücadeleyi zorlaştırmaktadır.

5. Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Ortaya Çıkış Nedenleri

Türkiye’de organize suçluluğun sosyal tarihi ve tarihsel gelişimi konusunda özellikle vurgulanması gereken nokta; organize suçluluk ya da mafya tipi örgütlenmenin genel tarihçesinin ya da her ülkenin organize suç olgusunun, kendi siyasal, ekonomik ve sosyo-kültürel koşullarında ortaya çıktığı ve geliştiğidir (Beşe, 2005: 190). Sürekli yüksek enflasyon, kargaşa, hukukun serisizliği ve hukuki boşluklar, para piyasalarındaki suni iniş çıkışlar, kayıt dışı ekonomi, siyasal sorunlar daha sayacağımız birçok olumsuz faktör, halkın devlete olan güven ve inancını kaybetmesine sebep olduğu gibi, organize suç örgütlerinin ortaya çıkması için en uygun zemini oluşturmuştur.

Bunu Amerikalı sosyolog Robert K. Merton’ un organize suçun ortaya çıkış nedenlerini açıklayan şu cümlelerinde de görmek mümkündür; “resmi yapının işlevsel yetersizlikleri, mevcut ihtiyaçlara etkin bir şekilde yanıt vermek için alternatif (resmi olmayan) yapılar meydana gelmiştir. Tipik olan, ekonomik büyümenin çalkantılı yürüdüğü ve devletin, bu yüzden ortaya çıkan problemlere karşı mücadelede yetersiz kalabildiği koşullarda mafyanın etkili olmaya başlamasıdır. Organize suç örgütleri bu tür problemleri kısa sürede çözüme iddiasıyla ortaya çıkar. Bir yandan ortaya çıkan tekil sorunları çözerken, diğer yandan kazançların devamı için mevcut problemlerin sürmesinden yanadır”. Bunun nedeni ise problemlerin varlığının organize suç örgütlerinin kazanç kapısı olmasıdır (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 54).

Organize suç olgusunu ortaya çıkaran siyasal ve sosyo-politik şartları Beşe, şu şekilde başlıklar halinde sıralamaktadır:

- 1-Devlet yapıları ve devlet toplum ilişkilerinin bozulduğu dönemlerde,
- 2-Suç işlemeye yönelik koşulların uygun olduğu durumlar,
- 3-Toplumda yozlaşma ve yolsuzlukların yaygınlaştığı dönemlerde,
- 4-Partito¹ ilişkilerin yaygın olduğu dönemlerde ve son olarak,
- 5-Ülkenin hukuk sisteminin bozulduğu dönemlerde organize suç örgütleri(mafya) ortaya çıkmaktadır (Beşe, 2001: 24-34).

Bu maddelerden hareketle organize suçun ortaya çıkmasında etkili olan nedenlerin genelde politik-ekonomik toplumsal şartların kötüleşmesi ile ilintili olduğu görülmektedir.

¹ Organize suç örgütleri, önüne çıkan yasal ve bürokratik engelleri aşabilmek adına başta yasama organı olmak üzere devletin stratejik noktalarında görevli elemanlarla girdikleri ilişkilere “partito” ilişkileri denir.

Bir toplumda, ekonomik yapının toplum üyelerinin isteklerini karşılayacak şekilde oluşmaması veya toplumsal yapıdaki değişme ile ekonomik yapıdaki değişimin aynı hız ve doğrultuda gerçekleşmemesi, toplumsal kırılmalara ve buna bağlı olarak ta organize suç örgütlerinin türemesine neden olur. Ekonomik değişme tek başına organize suçluluğu belirleyici unsur olmamakla birlikte, ekonomik farklılık, eşitsizlik ve dengesizlik ve bunlara bağlı olgular, organize suçluluğun doğuş ve gelişmesine müsait ortamı hazırlamaktadırlar (Dinçkol, 2002: 112). Toplumda sorunların çokluğu, organize suç örgütlerinin kazanç kapısı olmakta ve bu tür illegal yapıların hızla yayılmasına yol açmaktadır.

Türkiye’de özellikle kentlere, kentin ekonomisinin talep ettiğinden daha fazla nüfusun göç etmesiyle, işsizlik, gecekondular, alt yapı eksiklikleri, çevre kirliliği, arsa ve arazi spekülasyonu gibi sorunların yanında, yeni bir kültürle karşılaşmanın yarattığı sarsıntılar, iç çatışmalar, bunalımlar gibi birey ve toplulukları derinden etkileyen sorunlar da ortaya çıkmaktadır (Dinçkol, 2002: 125-126).

Özellikle, 1985–2000 yılları arasında terör nedeniyle yaşanan göç; zorunlu, anlık, dayanışma duygusundan yoksun ve dışlayıcı bir niteliğe sahiptir. Hem kentlerin, hem de göçün biçim değiştirdiğini söyleyen Erder, özellikle 1980’den sonraki zorunlu göçün yeni kentli yoksullar yarattığını, bu durumun kentte gerilime yol açtığını anlatır (Erder, 1997: 17). Zorunlu göçün, daha önce var olmayan bir göçmen hiyerarşisi yarattığını anlatan Işık ve Pınarcıkloğlu, geçmişte suç oranları düşük olan gecekondular bölgelerinin giderek değiştiğini, hemşeriliğe dayalı dayanışmanın mafyaya dönüştüğünü belirtmektedir (Işık ve Pınarcıkloğlu, 2001: 125-127).

Göç sonucu gecekondular bölgelerinde yaşayan gençlerin geçirdiği değişim, gecekondular alanlarında yaşayan gençlerin tüketim toplumunun ve neo-liberal politikaların etkisiyle, geçmişten farklı olarak, derin bir umutsuzluk ve bunalım içinde suç işlemeye daha yatkın hale geldikleri belirtilmektedir (Karasu, 2008: 277). Zaten organize suç örgütlerinin eleman profilinde, suça sürüklenmiş gençlerin istihdamı en cazip olan şarttır. Suça yatkın hale gelen gençlerin her biri organize suç örgütleri için kalifiye eleman niteliğindedir.

Özellikle ülkemizde, sokak mafyası (kent sokaklarının belirli gruplar tarafından park yeri olarak parselenmesi), gecekondular mafyası (yeni gelenlere ev, arsa, ikinci elden inşaat malzemesi temini), terör mafyası (anarşik olayların pazarlanması), pazar mafyası (kent pazarlarının parselenmesi ve para veya dayanışma karşılığı verilmesi), bürokrasi mafyası (iş bulma, atamalar, ihaleler vs.) gibi organize suç örgütleri meydana çıkmaktadır (Dinçkol, 2002: 127). Siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, metropollere yoğun göç, dengesiz gelir dağılımı, yolsuzluğun kol gezmesi, eğitim seviyesinin düşüklüğü, kamunun etkisizliği, adaletin geç tecelli

etmesi, cezaların caydırıcı olmaması gibi sebepler organize suç örgütlerini güçlendiren, azdıran, pervasızlaştıran durumlardır.

Ülkemizde organize suç önleme ve kökenlerine ilişkin çalışmalar yapan KOSMD Başkanlığı, organize suçları ortaya çıkaran nedenleri şöyle sıralamaktadır:

- İdeolojik yapılanmalar,
- Siyasi otorite boşluğu,
- Rejim değişikliği,
- Hukuki boşluklar,
- Ekonomik istikrarsızlık (uzun süreli ve yüksek enflasyon, para piyasalarındaki suni dalgalanmalar, yolsuzluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik),
- Toplumun sosyolojik yapısı (örf, adet ve gelenekler),
- Rüşvet,
- Eğitimsizlik,
- İşsizlik,
- Göç,
- Ahlaki yozlaşma,
- Ülkenin jeopolitik konumu,
- Lüks yaşama ve kolay yoldan para kazanma arzusu,
- Organize suç ihraç eden ülkelerin etkisi,
- Medyada yer alan özendirici yayınlar,
- İdari ve adli denetimsizlik,
- Toplum bünyesine uygun olmayan sosyal, hukuki ve siyasi değişimler (KOMDB, 2006 Raporu, 2007: 60).

Ayrıca bu tür suçların daha çok belli bir oluşum zemini vardır. Örnek verecek olursak; cezaevlerinde aynı kaderin kurbanı kişiler burada belli aşamalarla tanıştıktan sonra bu tür suçlar için bir araya gelebiliyorlar. Türkiye’de son yıllarda F Tipi cezaevi uygulamasına geçilmesinin nedeni özellikle organize suçlardan ve uyuşturucu suçlarından hüküm giyenlerin, cezaevlerinde birbirleriyle etkileşime girmelerini engellemek ve cezaevlerini bir suç mekânı niteliğinden çıkarmaktır.

Sonuç olarak Türkiye’de genelde ideolojik yapılanmalar, siyasi otorite boşluğu, rejim değişikliği, hukuki eksiklikler, totaliter rejimler, ekonomik istikrarsızlık, toplumun sosyolojik yapısı, rüşvet, eğitimsizlik, işsizlik,

hemşerilik/aşiret yapısı, sosyal aidiyetsizlik, ahlaki yozlaşma, ceza adalet sistemindeki eksiklikler, psikolojik çarpıklıklar/kavram kargaşası, ülkenin jeopolitik konumu, lüks yaşam arzusu, organize suç ihraç eden ülkelerin etkisi, medya, idari ve adli denetimsizlik, toplum bünyesine uygun olmayan sosyal, hukuki ve siyasi yaşanan problemlerin çözüme kavuşturulmaması organize suç örgütlerinin ortaya çıkmasına ve giderek güç kazanmasına neden olmaktadır (TADOC 2006 Raporu, 2007: 161-162).

6. Türkiye’de Değişimin Dinamikleri ve Organize Suç Örgütleri

Birçok sosyal bilimci tarafından 1950’li yıllar Türkiye’de önemli bir toplumsal dönüşümün yaşandığı bir dönem olarak ele alınmaktadır. Siyasal düzeyde tek parti döneminin son bulması, ekonomide tarımsal üretimden sanayi üretime doğru yönelişin hızlanması ve toplumsal açıdan kentlere doğru hızlı bir göçün ortaya çıkması Türkiye’nin toplumsal ve ekonomik yapısında önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. 1950’li yıllar ile birlikte Türkiye’deki çok partili sistem toplumsal alanda belirli kesimlerin siyasal mücadelelerin ortaya çıkmasına neden olmuş ve bu gelişmeler günümüze kadar olan Türk siyasi hayatını derinden etkilemiştir. 1950’lilerden günümüze kadar teknolojik gelişmelerin üretim faaliyetlerine yoğun olarak kullanılması ile birlikte gerek tarımda ve gerekse de sanayide önemli ilerlemeler sağlanmış ve buna bağlı olarak da toplumsal yapıda burjuvazi ile işçi sınıfı diğer toplumsal kesimlere göre daha çok güçlenmişlerdir (Akar, 2008: 413). Genel olarak 1950’li yıllardan ve özellikle de 1960’lı yıllardan sonra sanayileşme ile birlikte kırdan kentte doğru olan göç hızlanmış ve bu çerçevede kentleşme, gecekondulaşma ve kırsal yapının çözülmesi gibi toplumsal gelişmeler, Türkiye’nin toplumsal gelişim dinamiğini derinden etkilemiştir.

Bu çerçevede Türkiye’nin yaşadığı ekonomik krizleri, bu yapısal değişmelerin bir parçası olarak görmek gerekir. Açıkça ifade etmek gerekirse, Türkiye’nin yaşadığı değişim yaklaşık bin yıllık Anadolu’daki Türk toplumunun tarımsal medeniyet merkezinde meydana gelen değişimdir. Dünya sisteminde de toplumsal yapının geçirdiği değişikliklere dayanan sanayi sonrası toplumunun şekillenmesine yönelik çalışmalar 1970’li yıllardan itibaren gündemi işgal etmeye başlamıştır. Artık gelişmiş gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkeler kavramsallaştırması yerini; tarım, sanayi ve sanayi sonrası toplum biçimlerine bırakmaya başlamıştır (Bilgin, 2010: 78).

“Günümüz kapitalizminin, giderek açık bir dünya sistemini ayakta tutmaya çalıştığı görülmektedir. Özellikle sanayi devrimlerini 19. ya da 20. yy. başında yaşamış olan tekelci kapitalizm halinde örgütlenmiş olan batılı ülkelerin bu davranışı açıkça görülmektedir. Dünya sistemini açık hale getirerek, ekonomik ve teknolojik alanda sağladıkları üstünlükleri,

yeryüzünde kullanmak istemeleri, tekelci kapitalizmin güçlü ülkeleri açısından arzulanılabilir bir durumdur. Tam bu aşamada, Türkiye'nin 1980'li yıllarda dışarıya açılması ve bu dışarıya açılmayı kendi sanayileşme stratejisine veya siyasi bilincine sahip yerli kapitalizmin gerçekleştirememiş olması, ciddi bir sorun teşkil etmektedir. 1990'lı yılların sonunda Türkiye kapitalizminin sanayileşme politikalarını sürdürebilme imkânından mahrum olması bir başka ifadeyle kendisini yeniden üretebilir bir kapitalizmi yaratacak niteliği kazanmış olmaması ciddi bir sorun olarak ortaya çıkacaktır. 2000'li yıllara büyük krizlerle giren Türkiye'nin temel sorunu, daha önceki krizlerde de fark edilmeyip sürdürülmek istenilen ekonomik politikalarıdır. Bu politikaların temel problemi, Türkiye'nin değişimi yönetebilecek teori, yöntem ve elbette ki pratik beceriye sahip olmamasının sonucudur" (Bilgin, 2010: 80).

Türkiye'de değişimin ivmesi ve bu ivmenin yapısal değişimlerle gerçekleşmesi ve buna paralel olarak Türkiye'de organize suçların etkinliğinin artması aynı dönemlere denk gelmektedir. 1970'li yıllarda silah, yabancı içki ve sigara, döviz kaçakçılığı haraç toplama faaliyetleri ile sınırlı kalan organize suç faaliyetleri (Yılmaz, 1998: 78)

1980'den sonraki yıllarda ihracatın artırılması için (Özal) hükümetin verdiği teşvikler sayesinde suç örgütleri yurt dışında bulundurduğu dövizleri, ihracat karşılığı kazanılmış gibi gösterip ülkeye getirmeye başlamış, bu arada silah kaçakçılığının yerini altın kaçakçılığı almıştır. 1980'li yılların ortalarına gelindiğinde ülkedeki ekonomik kriz nedeniyle birçok işadınının borcunu ödeyemez duruma düşmesiyle birlikte yasal yollardan tahsil edilmesi çok zaman alan, hatta bazen de imkansız olan alacaklarını bir an önce elde edebilmek için organize suç örgütleri devreye girmeye başladı ve çek-senet tahsilatı sektör haline geldi. Örgütlenen gruplar, kamuya ait arazileri işgal ederek satılmasına aracılık etmekte, ihaleye giren kişileri tehdit ve baskı altında tutarak menfaat temin etme, gelir düzeyi yüksek olan insanları tehdit ve baskı altına alarak haraç alma gibi olayları gerçekleştirmeye başlamış, 1997 yılına gelindiğinde çek- senet, ihale, kiralık suç, hırsızlık mal pazarlama, okul çeteleri, kasa hırsızlığı, oto hırsızlığı, fuhuş, göçmen kaçakçılığı, işçi simsarlığı, kara para aklama konuları organize hale gelmiştir (Yılmaz, 1998: 78).

Bunun yanında 1984 yılında PKK terör örgütünün silahlı eylemleriyle ortaya çıkması ve Türkiye gündemine bir kâbus gibi yerleşmesi mafyalaşma için önemli bir fırsat oluşturmuştur. Zira devletin dikkati artık terör ile mücadeleye yönelmiş ve mali kaynakların bu alandaki mücadeleye ayrılması mali krizlere neden olmuştur. Terörün gölgesinde yeniden yapılanmasını tamamlayan organize suç örgütleri, aynı zamanda dünyaya açılmayı yeni teknolojinin kendilerine sunduğu olanaklarla sağlamayı başarmıştır (Bal, 2000: 52).

1986 yılına gelindiğinde ise ülke ekonomik bir kriz içindedir ve serbest piyasa ekonomisine ve dışa açılmaya ayak uyduramayan birçok şirket ve işadamı borçlarını ödeyemez durumdadır. Yargının sağlıklı ve çabuk işlememesi yüzünden alacaklarını yasal yollarla tahsil edemeyen veya etse bile bu sürecin çok uzun sürmesi nedeni ile alacakları yüksek enflasyon karşısında eriyen alacaklılar organize suç örgütlerine başvurmaya başlarlar. Belirli bir komisyon karşılığında alacakları, zor ve şiddet kullanarak tahsil eden organize suç örgütleri için bir süre sonra çek senet tahsilâtı bir sektör haline gelir. Ayrıca ülkenin özellikle 1987 yılından itibaren yoğun bir şekilde terör ve örgütlerinin eylem ve faaliyetlerine maruz kalması, devletin dikkatini terörle mücadeleye yöneltmiş, ülke insanının refahı için harcanması gereken ekonomik kaynaklar zorunlu olarak bu alandaki mücadeleye yöneltmiştir (Beşe, 2003: 93).

Buradan hareketle Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi’nin (UNODC) eski Müdürü olan Pino Arlacchi de organize suç ile ilgili yapmış olduğu değerlendirmesinde, İtalya’da ulusal çaptaki ekonomik ve kültürel modernizasyon sürecinin neden olduğu, 1950 ve 1960’lardaki krizlerin ardından mafiosinin geleneksel olarak üstlendiği aracı rolünden kısmen sıyrılarak, kendini sermaye toplamaya odakladığını belirtmektedir. Bu da ekonomik rekabet dünyasına giren modern mafyanın anlaşılmasında yardımcı olabilecek bir olgudur. Toplumsal değişmeye paralel olarak ilgi alanları ve işlevlerinde de değişimler gözlenmektedir (Ersoy, 2006: 247).

Değişimden anlaşılan şudur ki organize suçlar, günümüzde yüzyıl öncesine kıyasla çok farklı şekillere bürünmekte ve yapılanma şekillerini çağa uygun şekilde yeniden düzenlemektedir. Bu durum örgütlü suçlar kavramına sürekli yeni tanımlamalar getirilmesini gerektirmektedir (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 130). Bu bağlamda sadece, örgütlü suç bağlantılı şiddet, tehdit, sahtecilik, dolandırıcılık, yasadışı her türlü kaçakçılık, rüşvet, kara para aklama suçlarının sayısal artışı şeklinde nicel değil, özellikle profesyonelleşme, uluslar arasılaşma, rasyonelleşme biçiminde niteliksel bir gelişme söz konusudur. Bu gelişmenin nedenleri çok çeşitli ve karmaşıktır. Başlıca nedenler olarak; ekonomik ve mali liberalleşme ve küreselleşme, kişilerin ve malların hareketliliği, iletişim teknolojisindeki gelişme, ülkelerarası yeni bağımlılıklar, ulusal sınırların açılması, hatta terk edilmesi, devletlerin kendi ülkelerindeki egemenliklerin bir bölümünü yitirmeleri özellikle belirtilmelidir. Zaten değişimlerin hızlı bir şekilde gerçekleştiği ülkemizde adi diye tabir edilen suçlar bile artık bir organizasyona dönüşmekte ve organize suç kavramını ortaya çıkarmaktadır.

7. Sonuç ve Değerlendirme

Organize suçluluk tüm toplumlarda veya ülkelerde bir sosyal olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile organize suçluluk, ortaya çıktığı toplumun sosyo-kültürel, siyasal ve ekonomik yapısına ilişkin izler taşır ve

söz konusu topluma ait unsurları bünyesinde barındırır. Ancak örgütlü suç gruplarının ortaya çıktığı toplumsal yapıya özgü özellikleri taşıdığı gerçeğine karşın birbirlerine benzeyen yanları olduğu gerçeğini de burada belirtmek gerekmektedir.

Türkiye’de organize suçluluğun anlaşılmasında ve açıklanmasında sosyolojik temelli teoriler son derece önem arz etmektedir. Bu teorilerden biri olan sosyal ağ teorisi, organize suçun ortak paydası olan insan ilişkilerini esas almaktadır. Bu değişimin kültürel, ekonomik ve siyasal yanları bulunmaktadır. Bunun için Albini’nin patron-müşteri teorisi ve Smith’in ekonomik girişim teorisi Türkiye’de organize suçluluğun anlaşılıp açıklanmasında önemli olduğu ileri sürebilir.

Özellikle, 1985–2000 yılları arasında terör nedeniyle yaşanan göçün toplumda dayanışma duygusunu zayıflattığı bilinen bir gerçektir. 1980’den sonraki dönemlerde gerçekleşen zorunlu göçün yeni kentli yoksullar yarattığı ve bu durumun kentte gerilime yol açtığı da bilinen bir gerçektir. Türkiye’de zorunlu göç sonucu suç oranları düşük olan gecekondu bölgelerinin giderek değiştiği, hemşeriliğe dayalı dayanışmanın organize suç örgütlerine dönüştüğü gerçeği Lanni’nin akrabalık modeli teorisinin Türkiye açısından önemini ortaya koymaktadır.

Türkiye’de organize suçluluk, özellikle köklü toplumsal, siyasal değişikliklerden kaynaklanan çelişki, karmaşa ve çatışma dönemlerinde yoğun bir faaliyet olarak Türkiye’nin gündemine oturduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle, türleri açısından farklı olsa da, organize suç ile mücadelede, sadece ceza normlarını, bir başka deyişle normatif yapıyı yenilemek yeterli olmaz. Sosyal, siyasal, teknolojik ve ekonomik yapının sosyolojik yöntemlerle gözlenmesi ve analiz edilmesi, ortak özelliklerinin belirlenmesi, bunlardan elde edilen verilerin çeşitli disiplinlerce kullanılarak çözüm üretilmesi gerekmektedir.

Değişim sürecinde farklı bir metafora bürünen organize suçluluğun yapısal özelliklerinin tespitinin çok zor olduğu görülmektedir. Çünkü organize suçluluğun en belirgin özelliği, bu suçluluk türünün illegalitesinin açık bir biçimde görülmez oluşudur. Bu görülmezlik bu tip organize örgütlerin genellikle legal bir görüntü içinde faaliyet göstermesinden kaynaklanmaktadır. Gerçekten, organize suçluluğun fiillerinde kullanılan en önemli araç, maskeleyme, kamuflej yöntemi olup, yasal girişimciliğin imkanlarından yararlanılarak, suçlardan elde edilen kazançlar meşru kanallara aktarılmakta ve böylece bu suçluluğun illegal yönünün keşfedilmesi zorlaşmaktadır.

Organize suç örgütleri, yapılanma sürecinden hemen sonra güçlerini etkinleştirmek için yüksek bürokrasi, güvenlik güçleri ve siyasal çevreye yakınlık anlamında, partito ilişkiler kurmaya çalışmakta ve bu sayede işleyen ilişkiler ağı sayesinde profesyonel bir yapılanmaya girmektedirler.

Organize suç örgütleri, özellikle değişik ülkelerde, başta yasama organı olmak üzere, devletin önemli kurumlarına kendi çıkarlarını koruyup kollayacak elemanlarını yerleştirmek suretiyle, devlet aygıtını ele geçirme eğilimi içerisinde girmektedir.

Değişim sürecinde Türkiye’de eskiden olduğu gibi kabadayı, külhanbeyi tanımlamasına denk düşen organize suç grupları, değişen zihniyet ve toplumsal yapıya göre şekillenmekte, yapısal olarak değişmekle birlikte devlet içine ve sermayenin içine girmekte ve yenedünya düzenine farklı siyasal perspektiften bakmaktadırlar.

Albini çalışmalarında örgütlü suçun, mevcut hükümet görevlileri ile ilişkiler bazında bilgi alış veriş yapan ve müşterilerinin ekonomik ve politik yönden desteklenmesi için işleyen ilişkiler ağına giriş sağlayan suç patronlarından oluştuğunu ileri sürmektedir. Bununla birlikte örgüt içinde sızmaların olmamasının nedeni ise tamamen çıkar amaçlı ilişkiler ağının mevcudiyetidir. Albini’nin bu tespitini değişim sürecinde Türkiye’de organize suçluluğun, geleneksel organize suçluluktan girişimci organize suçluluğa dönüşümün gerçekleştiği dönemleri göz önünde bulundurarak değerlendirmek gerekir. Özellikle son yıllarda partito ilişkilerin arttığı, çıkar ilişkilerinin organize suç örgütleri içerisinde önemli bir yere ulaştığı görülmektedir.

Türkiye’de organize suçluluğun dönemsel özelliklerine bakıldığında, 1950-1960’lı yıllarda liberalleşmenin hayata geçirilmeye çalışıldığı, 1970’li yıllarda ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar, 1980’li yıllardan sonra da yurt dışındaki örgütlerle sıkı bağlantılar kuran ülkemizdeki organize suç örgütleri bu tür boşluklardan faydalanmaktadırlar.

Yine Türkiye’de 1980’li yıllarda gecekondulara imar izni verilmesi, 1990’lı yıllarda ekonomik dalgalanmalar sonucunda çek-senet mafyasının ortaya çıkması, 2000’li yıllarda gerek suç örgütlerinde kullanılan çocukların ceza ehliyetine ilişkin yasal düzenlemelerin yapılması gerekse yeni rant alanların ortaya çıkması gibi gelişmeler organize suç örgütlerinin değişim sürecine nasıl ayak uydurduklarını göstermektedir.

2000’li yıllarda organize suç grupları, önceki yıllara kıyasla, çalışma yöntemi bakımından da farklı bir nitelik göstermektedir. Günümüzde; Türk organize suç grupları, yasal iş dünyasında işleri daha iyi yürütecek tarzda, iş yapma yöntemlerini değiştirmiştir. Daha somut bir deyişle, söz konusu gruplar; iletişim teknolojisindeki ilerlemeler, mali ve ticari liberalizasyon ve yeni doğan piyasa alanlarını daha iyi sömürebilmek için faaliyetlerinde yerelleştirme (decentralization) ve kuralsızlaştırma (deregulation) ilkelerini uygulamaya koymuşlardır (Dursun, 2006: 126).

Türkiye’de son yıllarda uluslararası bağlantı yöntemiyle hareket eden organize suç grupları, yatay iç bağlantı yöntemiyle çalıştığı açıkça

görülmektedir. Günümüzde bir organize suç grubunun faaliyetlerinin gittikçe birbirine bağlı olmaya başlaması yüzünden organize suç grubu, bir faaliyetten başka bir faaliyete kolaylıkla geçebilmesi bunun açık bir kanıtıdır

Sonuç olarak organize suçluluğun, günümüzdeki değişmelere bağlı olarak çok farklı şekillere büründükleri ve yapılanma şekillerini çağa uygun şekilde yeniden düzenlediklerini göstermektedir. Türkiye’de daha önce amaçlarına ulaşmak için şiddet ve tehdit unsurlarını araç olarak kullanan organize suç örgütleri, ekonomik açıdan yeterlilik seviyesine ulaştıktan sonra işadami kimliğine bürünerek, gelir seviyesi yüksek, kültürlü birer birey izlenimi verdikleri bir gerçektir. Çeşitli hayır kurumlarına ve yardıma muhtaç olan insanlara bağış ve destekte bulunarak yardımsever vatandaş görünümü çizen organize suç örgütleri değişen kültürel temelleri kendilerine referans edindikleri ve bu yönde davranış örüntüleri sergilemeye başladıkları görülmektedir.

Kaynakça

- Abadinsky, Howard (1997). *Organized Crime*, Chicago: Fifth Edition, Nelson Inc.
- Akar, Atilla (2008). *MAFYA: Yer Altının Kriminal Efendileri*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Aytaç, Önder ve Bal. İhsan (1999), “Medyanın Gözüyle Organize Suçlar ve The Best Of Police”, Ankara: Kamu Hukuku Arşivi.
- Bal, İhsan (2000). “Türkiye’de Organize Suçlar ve Terörizm Üzerine”, Ankara: Polis Bilimler Dergisi, Cilt:2, Sayı 7-8, ss. 47-72.
- Baltacı, Osman Yasin (2004). *Küreselleşme ve Örgütlü Suçlar*, Kırıkkale: Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi A.B.D. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Beare, Margaret (1997). “Corruption and Organized Crime:Lessons from History.” *Crime, Law, and Social Change*, volume:28, ss,45-69.
- Beşe, Ertan (2005). *Sociological Analysis of organised criminality*, Ankara: Middle East Technical University, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Beşe, Ertan (2003). “Sosyoloji Temelli Suç Teorileri ve Organize Suçlar” *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, (Editörler. Aytekin GELERİ, Hasan Hüseyin ÇEVİK), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Beşe, Ertan (2001). “Organize Suçların Kriminolojik Temelleri”,Ankara: Polis Bilimler Dergisi,3, (1-2).ss.23-38.
- Bilgin, Vedat (2010). *Türkiye’de Değişimin Dinamikleri: Köylülükten Çıkış Yolları*, 3. Baskı, Ankara: Binyıl Yayınevi.
- Bovenkerk, F., Yeşilgöz Y. (2000). *Türkiye’nin Mafyası*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dinçkol, Abdullah (2002). “Türkiye’de Organize Suçluluk Ve Sosyo ekonomik Yapı”, İstanbul: Ticaret Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Yayınları, sayı2, ss.99-127.
- Dursun, Hasan (2006). “Türkiye’de Organize Suç ve Bu Suça Karşı Güvenlik Sektörü Bağlamında Alınması Gereken Önlemler”, Ankara Polis Dergisi, (Ocak, Şubat, Mart), Yıl:12, Sayı: 47, ss.125-137.
- Erder, Sema (1997). *Kentsel Gerilim*, Um: Ağ Yayın No:31, Ankara.
- Ersoy, Ömer (2006). “Sosyolojik Açından Organize Suçu Anlamaya Yönelik Çabalar”,Avrasya Dosyası,cilt12, sayı3.
- Finckenauer, J.O. (2005). *Problems of definition: What is organized crime?* *Trends in Organized Crime*, Vol. 8, No. 3, Spring ss.63-83.

- Geleri, Aytekin (2003). Organize Suçların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi: İtalyan-Amerikan Mafyası Üzerine Bir Çalışma, Organize Suçlarla Mücadele ve Polis, Editörler: Aytekin GELERİ ve Hasan Hüseyin ÇEVİK, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Giddens, Anthony (2005). Sosyoloji (2.Baskı), Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Güvel, E. Alper (2004). Organize Suç Ekonomisi ve Hukuk Uygulaması, (1. Baskı), Ankara: Roma Yayınları.
- İçli, Tülin Günşen (2004). Kriminoloji, Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi.
- Işık, Oğuz ve Pınarcıoğlu, Melih (2001). Nöbetleşe Yoksulluk Sultaniye Örneği, İletişim Yayıncılık, İstanbul.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2004 Raporu (2005). Ankara: EGM-KOMDB Yayınları.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2006 Raporu (2007). Ankara: EGM-KOMDB Yayınları.
- Karasu, M. Arman (2008). "Türkiye'de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi" Ankara: AÜHF Dergisi Cilt:57 (4),ss.255-28.
- Kaya, Ahmet (2001). "Mafya ile Mücadelede Temel Yaklaşımlar", Ankara: Polis Dergisi, Yıl:7, Sayı: 26(Ocak-Şubat-Mart), ss.397-402.
- Shaw, V. (2008). In a time of rapid social change: organized crime in Asia and the Pacific, International Journal of Social Inquiry, (1) no: 1, pp.29-46.
- Southwell, David (2009). Organize Suç Tarihi, (çev:Beril Köseoğlu), İstanbul: Kırmızı Kredi Yayınevi.
- Steffensmeier, D. Ve Martens, F. (2001). Crime: Organized International Encyclopedia of the Social& Behavioal sciences, Totowa: Elsevier Science ss.(2928-2934).
- Şenol, Dolunay (2007). "Türkiye'de Organize Suçlar ve Halkın Teveccühü", Ankara Sosyoloji Araştırmalar Dergisi, sayı1, ss.(208-223).
- Woodiwiss, Michael, (1993). "Crime's Global Reach, Frank Pearce ve Michael Woodiwiss, (Ed.), Global Crime Connections, Dynamics and Control, London: The Macmillan Press, (<http://www.yorku.ca/nathanson/bibliography/specialtopics.htm>. E.T.03.02.2010).
- Yılmaz, Halil (1998). "Türkiye'de Organize Suçlar", Ankara: Polis Bilimler Dergisi, Cilt:1/1, ss. 73-85.
- TADOC (2006). Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele, Ankara: TADOC Yayınları

